

Evli Kadınlar ve Erkekler İçin Psikolojik İyi Oluş Ölçeğinin Türkçe'ye Uyarlaması

Emine Özmete*

Öz

Bu çalışmanın amacı evli kadınlar ve erkekler için Psikolojik İyi Oluş Ölçeğinin (PİÖÖ) Türkçe'ye uyarlama çalışmasını yapmaktır. Son yıllarda Türkiye'de değişen aile yapısı, boşanma oranlarının artması nedeniyle evli kadınların ve erkeklerin aile ve ev ile ilgili işler, bireysel ve ekonomik koşullar, ilişkiler gibi yaşamlarını çok yönlü olarak değerlendirilmesini sağlayacak bir ölçme aracına ihtiyaç hissedilir olmuştur. Bu çalışmada, 36 maddeden oluşan PİÖÖ Açıklayıcı Faktör Analizi Sonucunda; 1. Genel Duygular, 2. Ekonomik, Aile ve Bireysel Koşullardan Duyulan Memnuniyet ve 3. Ev Dışındaki Aktiviteleri Sürdürebilme olmak üzere üç boyuta ayrılmıştır. Bu araştırmaya evli olan ve kamu sektöründe çalışan toplam 233 kadın ve erkek katılmıştır. Ölçeğe ilişkin toplam varyans değeri %40.46 dır. Faktörlerin geçerliği Doğrulayıcı Faktör Analizi ile test edilmiştir. Güvenirlik için hesaplanan Cronbach Alfa birinci faktör için ,86; ikinci faktör için ,88 ve üçüncü faktör için ,86 olarak bulunmuştur. Yapılan bu çalışmanın sonucunda PİÖÖ'nin Türk toplumu için geçerli ve güvenilir olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler

Psikolojik İyi Oluş, Psikolojik İyi Oluş Ölçeği (PİÖÖ), evli kadınlar ve erkekler, aile

* Prof. Dr., Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü-Ankara/Türkiye
cozmete@yahoo.com

1.GİRİŞ

Psikolojik iyi oluş hem genel olarak iyi olma hali hem de aile, ev, çalışma ve gelir gibi yaşamın özel alanlarına odaklanmaktadır. Son yıllarda psikolojik iyi oluş kavramı ile öznel iyi oluş kavramları pozitif psikoloji alanında yapılan çalışmaların temel öğelerini oluşturmaktadır (Seligman ve Csikszentmihalyi 2000: 5, Eggleston vd. 2001: 18). Diener'e göre (2000) öznel iyi oluş kültürel yapı tarafından belirlenmektedir. Bu konuda yapılan çok sayıdaki araştırmanın yalnızca az bir bölümü az gelişmiş ya da gelişmekte olan ülkelerdeki psikolojik iyi oluş kavramının ölçümünü içermektedir. Ayrıca gelişmiş batı toplumlarındaki bireylerin psikolojik iyi oluş durumlarını ölçen standart yöntemlerin farklı ülke ve kültürlerdeki iyi oluş ölçümü için uygun olamayacağı görüşü tartışılmaktadır. Özellikle Doğu ve Asya kültüründeki farklı aile ve toplum yapısı, sosyokültürel normlar, bireysel yaşam örüntüleri, haklar ve ihtiyaçların karşılanma düzeyindeki farklılıklar nedeniyle ölçümde psikolojik iyi oluş açısından farklı unsurların dikkate alınması gerektiği açıklanmaktadır (Sciortino 1998, Eggleston vd. 2001). Örneğin, Hofstede (1984) tarafından yapılan yönetim ve planlama ile Schwartz (1995) tarafından yapılan değerlerin kültürel boyutları konulu araştırmalarda kültürlere göre farklı eğilimlerin ortaya çıktığı gözlenmektedir: bireyciliğe karşı kolektivizm; bireyin kendinden sorumlu olmasına karşı daha büyük gruplar ve toplumdaki diğer bireyler ile ilişkiler, gelir ve çalışma olanakları gibi konulara da odaklanmaktadır. Türkiye'de psikolojik iyi oluş ölçme araçlarının uyarlandığı, geçerlik güvenirlik çalışmalarının yapıldığı az sayıdaki araştırmalar incelendiğinde; çalışma gruplarının daha çok üniversite öğrencilerini, öğretmen adaylarını ya da bazı meslek gruplarını kapsadığı görülmektedir. Telef (2001, 2013) "Psikolojik İyi Oluş Ölçeği: Türkçe'ye Uyarlama, Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması" başlıklı araştırmasında Die-

Bu çalışmanın amacı Türkiye'de evli kadınlar ve erkekler için psikolojik iyi oluş durumlarını ölçebilecek bir aracın uyarlamasını yapmaktır. Bu Psikolojik İyi Oluş Ölçeği (PİÖÖ) yurt içinde ve yurt dışında yapılan araştırmalardaki araçlardan farklı olarak; bireyin kendisine ve genel yaşam durumlarına ilişkin değerlendirmesinin yanı sıra, aile yaşamındaki iyi oluş, aile bireyleri ve toplumdaki diğer bireyler ile ilişkiler, gelir ve çalışma olanakları gibi konulara da odaklanmaktadır. Türkiye'de psikolojik iyi oluş ölçme araçlarının uyarlandığı, geçerlik güvenirlik çalışmalarının yapıldığı az sayıdaki araştırmalar incelendiğinde; çalışma gruplarının daha çok üniversite öğrencilerini, öğretmen adaylarını ya da bazı meslek gruplarını kapsadığı görülmektedir. Telef (2001, 2013) "Psikolojik İyi Oluş Ölçeği: Türkçe'ye Uyarlama, Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması" başlıklı araştırmasında Die-

ner ve arkadaşlarının geliştirdiği Psikolojik İyi Oluş Ölçeği'ni (Flourishing Scale) kullanmıştır. Üniversite öğrenimine devam eden 529 öğretmen adayı öğrencinin araştırma kapsamına alındığı bu çalışmada; “amaçlı ve anlamlı bir yaşam sürdürüyorum”, ben iyi bir insanım ve iyi bir hayat sürdürüyorum”, “insanlar bana saygı duyar” gibi 8 cümleden oluşan Psikolojik İyi Oluş Ölçeğinin Cronbach Alpha değeri 0.80 olarak belirlenmiştir. Cenkseven ve Akbaş tarafından (2007) 500 öğrencinin katıldığı “Üniversite Öğrencilerinde Öznel Ve Psikolojik İyi Olmanın Yordayıcılarının İncelenmesi” konulu çalışmada, Türkçe formlarının güvenilirlik çalışmaları 17-28 yaşları arasındaki üniversite öğrencileri dahil edilerek yürütülmüş ve Ryff (1989) tarafından geliştirilen 84 maddelik “Psikolojik İyi Oluş Ölçekleri” kullanılmıştır. Cenkseven tarafından 2004 yılında tez çalışması sırasında Türkçe uyarlaması yapılan bu ölçek daha sonra Türkiye’de bazı çalışmalarda kullanılmıştır. Timur (2008) “Boşanma Sürecinde Olan ve Olmayan Evli Bireylerin Psikolojik İyi Oluş Düzeylerini Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi” konulu yüksek lisans tezinde Cenkseven’in uyarladığı Psikolojik İyi Oluş Ölçeğini kullanmıştır. Kuyumcu (2012) üniversite öğrencilerinin psikolojik iyi oluş durumlarını belirlemek amacıyla yürüttüğü çalışmada Ryff (1989) tarafından geliştirilen ve Cenkseven (2004) tarafından Türkçe’ye uyarlanan Psikolojik İyi Oluş Ölçeğini ölçme aracı olarak deneklere uygulamıştır. Bu Psikolojik İyi Oluş Ölçeğinin kullanıldığı diğer bir çalışmada Yeşiltepe (2011) tarafından yürütülen “Öğretmenlerin Evlilik Uyumlarının Psikolojik İyi Oluş ve Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi” konulu çalışmadır. Bu ölçekte “insanların çoğu beni sevgi dolu ve şefkatli bir olarak görür”, “genellikle kendimi güvenli ve olumlu hissederim”, “kendim için yaptığım planları gerçekleştirmede etkinimdir” gibi bireyin kendisini ve genel olarak yaşamını ilgilendiren cümleler bulunmaktadır. Akın (2008) Ryff’ın PİÖÖ Türkçe’ye uyarlamasını yaptığı çalışmada veri toplama aracı olarak Öz Duyarlık Ölçeği ve Depresyon Anksiyete Stres Ölçeği kullanmıştır. PİÖÖ’nün Türkçe ve orijinal form puanları arasındaki korelasyonlar, özerklik alt ölçeği için .94, çevresel hakimiyet için .97, bireysel gelişim için .97, diğerleriyle olumlu ilişkiler için .96, yaşam amaçları için .96 ve öz-kabul için .95 olarak bulunmuştur. Açıklayıcı Faktör Analizinde toplam varyansın % 68’inin açıklandığı ve maddelerin altı faktörde toplandığı görülmüştür. Ryff (1989) tarafından geliştirilen Psikolojik İyi Oluş Ölçekleri yurt içinde olduğu kadar yurt dışında psikolojik iyi oluş ve psikolojik işlevsellik konularında yapılan

bazı araştırmalarda da ölçme aracı olarak kullanılmıştır (Abbott 2010, Kalay ve Rus 2014). Bu araştırmada Türkçe'ye uyarlamak üzere Eggesston ve arkadaşları (2001) tarafından Endonezya'daki kadınların psikolojik iyi oluş durumlarını belirlemek üzere geliştirilen Psikolojik İyi Oluş Ölçeği (PİÖÖ) kullanılmıştır. Bu ölçekte yalnızca bireyin kendisine ilişkin değerlendirmeleri değil; aile, çocuk, eş, akraba ile ilişkiler ve sorumluluklar ile ekonomik koşullar gibi yaşamın farklı boyutlarını yansıtan cümleler de bulunmaktadır. Örneğin; “kişisel problemlerimi çözemiyorum” gibi cümlelerin yanı sıra “evle ilgili işlerden bunalıyorum”, “evle ilgili günlük işler nedeniyle evliliğimde sorunlar yaşıyorum” ya da “toplumsal aktivitelere katılmak için yeterli zamana sahibim” gibi cümleler yer almaktadır.

1.1. Kavramların Tanımlanması

İyilik hali, uzun vadede insana neyin iyi geleceğini tanımlamak için kullanılan bir kavramdır (www.plato.stanford.edu/entries/well-being). Bu kavram, bireylerin, grupların, toplulukların ve toplumların genel olarak iyilik halini temsil etmektedir. Psikolojik iyi oluş kavramı ilk kez 1960'lı yıllarda Bradburn tarafından ifade edilmiştir. Bradburn pozitif ve negatif etki dengesi olarak ifade ettiği etki dengesi ölçeğinde her biri 5 maddeden oluşan pozitif ve negatif duygulanımı yansıtan bir çalışma yapmıştır. Bradburn pozitif ve negatif duygulanımın farklı unsurlardan etkilenen iki yapı olduğunu ve mutluluğun bu iki yapı arasındaki dengeyi oluşturduğunu belirtmiştir (Bradburn 1969). Psikolojik iyi oluş kavramına ilk olarak Bradburn (1969) “The Structure of Psychological Well-Being” adlı eserinde yer vermiştir. Bradburn, başta Yunanlı felsefecilerden Aristo'nun mutluluk arayışı olmak üzere; genel mutluluk arayışını ve ruhsal sağlık konularında iyi olma durumunu, psikolojik iyi oluş kavramı adı altında bütünleştirmeye çalışmıştır. Bu amaçla da Yunanca mutluluk olarak çevrilen “eudaemonia” kavramını psikolojik durumu açıklama amaçlı olarak kullanmıştır. Bradburn'un bahsettiği psikolojik iyi oluş, mutluluk merkezli bir tanımlama ile güncel yaşamdaki öznel mutluluk durumlarını içermektedir. Bu açıdan bakıldığında Bradburn'un psikolojik iyi oluş açıklaması günümüzdeki öznel iyi oluş durumuna karşılık gelmektedir (Hamurcu 2011). Daha sonraki yıllarda Ryff (1989) temelini “Çok Boyutlu Psikolojik İyi Oluş Modeli”ne dayandırdığı psikolojik iyi oluş kavramını ortaya atmıştır. Ryff'in psikolojik iyi oluş kavramı öznel iyi oluş kavramından farklıdır. Yaşam kalitesinin öznel boyutu ile değerlendirildiği araştırmalarda sık kullanılan bir

kavram olan öznel iyi oluş, yüksek eğitim düzeyi, yüksek gelir, genç olma, sağlıklı olma, birey olarak uyumlu, iyimser, özgüvenli olma gibi durumlara işaret etmektedir. Yaşamdaki yüksek gelir, konforlu konut, yüksek eğitim düzeyi gibi koşulların öznel olarak da yaşamdan duyulan memnuniyeti artırdığı belirtilmektedir (Andrews ve Withey 1976, Campbell 1976). Öznel iyi oluş, değerlendirilmiş kararlar, olumlu anılar, anlamlılık, iyimserlik, zamanın birey üzerindeki olumlu ve olumsuz etkileri gibi birçok ögeyi içeren bütüncül bir yapıdır (Larsen ve Prizmic 2008). İsminden de anlaşılacağı üzere öznel iyi oluş, insanların kendi yaşamları ile ilgili değerlendirmelerinden oluşmaktadır. Suç istatistikleri, sağlık ve varlıkla ilgili göstergeler gibi ölçüler kesin bir şekilde yaşam kalitesiyle ilgili olmalarına karşın bu dışsal göstergeler mutlu olmanın ve psikolojik iyi oluşun ne olduğunu tam olarak açıklayamazlar (Diener ve Lucas 2000). Bu nedenle öznel iyi oluşun daha farklı boyutlarla ele alınması gerekmektedir. Öznel iyi oluş, üç temele odaklanmaktadır: Bireyin kendi deneyimlerinden harekete geçmesi, öznel iyi oluşun ilk temel dayanağıdır. İkinci temel, yaşamla ilgili psikolojik açıdan olumlu değerlendirmelere dayanmaktadır. Öznel iyi oluş durumu bireyin öznel olumlu durumlarına odaklanır. Olumsuz yaşam deneyimleri psikolojik iyi oluşu azaltmaktadır. Öznel iyi oluşun üçüncü temeli ise bireyin yaşamını tüm boyutlarını iyi olarak değerlendirilmesini içermektedir. Öznel iyi oluş iş, sosyal çevre, aile gibi yaşam alanlarından sağlanan doyumunu açıklamaktadır (Diener 1984, Cummins 2000). Öznel iyi oluş, bireyin yaşamı ile ilgili bilişsel değerlendirmelerde olumlu duyguların varlığını, olumsuz duyguların yokluğunu ifade etmektedir (Diener 1994). Psikolojik iyi oluş ise bireyin yaşamdaki amaçlarını, bireysel potansiyeline ilişkin farkındalığını ve diğer bireyler ile ilişkilerinin kalitesini içermektedir (Ryff ve Keyes 1995:720). Bireyin kendine ilişkin olumlu algılamalarını, sınırlılıklarının farkında olarak kendinden memnun olmasını, diğer bireyler ile güvenli ve samimi ilişkiler geliştirmesini, çevresini ihtiyaç ve isteklerini karşılayabilecek şekilde biçimlendirmesini, bağımsız hareket edebilmeyi, yaşamda amacının olmasını, kapasitesinin farkında olmasını ve bu kapasiteyi geliştirmeyi yansıtmaktadır (Özen 2010). İyi oluş, sağlıklı ilişkili davranışlar kadar öznel, sosyal, ve psikolojik boyutları da içeren dinamik bir kavramdır. Bu nedenle Ryff psikolojik iyi oluş durumunu ölçmeye yönelik geliştirdiği araçta 6 temel boyuta yer vermiştir. Bunlar, otonomi, çevresel hâkimiyet, kişisel gelişme, diğerleriyle olumlu ilişkiler, yaşam amacı, kendini kabul olarak sıralanmaktadır (Seifert 2005).

1.2. Evli Kadınlar ve Erkekler İçin Psikolojik İyi Oluş Ölçeğine Neden İhtiyaç Duyulmaktadır?

Neden bazı aileler diğerlerinden daha mutludur? Neden bazı ebeveynler ve diğer aile üyeleri diğerlerinden daha yüksek iyilik haline sahiptir? İyilik hali, son yıllarda sıklıkla kullanılan anne, baba ve diğer aile bireyleri arasındaki ilişkinin kalitesine odaklanan bir kavramdır (McKeown vd. 2003).

Bireylerin yaşamlarını kaliteli hale getiren en önemli katkının sosyal çevre tarafından sağlandığına şüphe yoktur. Kuşkusuz sosyal çevre içindeki temel birimi de aile oluşturmaktadır. Aile içindeki ilişkiler, ailenin içinde bulunduğu koşullar ve aileyi oluşturan bireylerin kişilik özellikleri, aile içindeki refahı doğrudan etkilemektedir. Sağlıklı toplumun sürdürülebilirliği ancak refah düzeyi yüksek aileler ile gerçekleşebilmektedir. Aile, özellikle Türk toplumunda geçmişten günümüze kutsal bir kurumdur. Bu husus, Anayasamız 41.maddesinde de "Aile toplumun temelidir" ifadesi ile vurgulanmaktadır. Bilindiği gibi toplumsal değerlerin öğretildiği, yeni nesillere aktarıldığı, kişilik gelişiminin biçimlendirildiği sosyalizasyon sürecinin gerçekleştiği ilk kurum ailedir. Bu nedenle eş rolünü üstlenmiş olan bireylerin özellikle kendilerine, yaşadıkları çevreye ve aile içindeki uyuma ilişkin olumlu değerlendirmeleri önem kazanmaktadır. Bu noktada bu araştırmanın konusunu oluşturan psikolojik iyi oluş kavramı geniş kapsamlı bir yaklaşım olarak dikkati çekmektedir. Özellikle son yıllarda boşanmaların arttığı gözlenen toplumumuzda, evli kadınların ve erkeklerin aile yaşamındaki ve genel olarak yaşamdaki sorumluluklar ile baş etme düzeylerinin, buna ilişkin olumlu ve olumsuz değerlendirmelerinin ortaya konulması önemlidir. Bu düşünceden hareketle Türkiye'deki evli kadınlar ve erkeklerin yaşamlarının farklı boyutları ile psikolojik iyi oluş düzeylerini belirlemek, olumlu ve olumsuz değerlendirmelerini ortaya koyabilmek amacıyla psikolojik iyi oluş ölçeğinin Türkçe'ye uyarlaması gerçekleştirilmiştir. Ülkemizdeki istatistiklere bakıldığında evlenme oranının giderek azaldığı, boşanma oranının da arttığı görülmektedir. TÜİK verilerine göre 2003 yılında 565.000 çift evlenirken, 2006 yılında 636.121, 2008 yılında 641.973 çift evlenmiştir. Bu sayı, 2009 yılında 591.742'ye, 2011 yılında 592.775'e ve 2012 yılında ise 603.751'e gerilemiştir. Böylece evlenen çift sayısında son 5 yılda yüzde 5.95 oranında azalma olmuştur. Bunlara ek olarak, 2011 yılında 120.117 çift boşanırken; 2013 yılında boşanan çift sayısı 125 305'e yükselmiştir. Boşan-

ma oranı son beş yılda yüzde 23.7 artmıştır. TÜİK verilerine göre boşanma nedenleri arasında; ilk sırada eşlerin sorumsuz ve ilgisiz davranması (yüzde 26.6) gelmektedir. İkinci sırada diğer nedenler (yüzde 23.4), üçüncü sırada ise şiddet (yüzde 20.8) yer almaktadır (<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri/> 2013; <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=16051> 2014). Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından gerçekleştirilen 2011 Türkiye'de Aile Yapısı Araştırması verilerine göre de evlenme yaşı hem kadın hem de erkekler için her yıl bir önceki yıla göre yükselmektedir. Türk Aile Yapısı Araştırmasında elde edilen boşanma nedenleri ve bunların Türkiye'de sıralaması TÜİK verileri ile benzerdir (Türkiye'de Aile Yapısı Araştırması 2011). Bu istatistiki veriler değerlendirildiğinde, evliliğin ve aile yaşamının gereği olan bazı sorumlulukların yerine getirilmesindeki güçlükler nedeniyle çoğunlukla boşanma sürecinin başladığı; böylece Türkiye'de evlilik/aile birliğinin korunması ve sürdürülmesi ile ilgili güçlükler yaşandığı gözlenebilmektedir.

McKeown ve arkadaşlarına göre (2003) ailenin iyilik halini doğrudan etkileyen faktörler, aile yapısı ve işleyişi, ebeveynlerin kişilik özellikleri ve sosyo-ekonomik çevre olarak üç alanda odaklanmaktadır:

- (I) Aile yapısı ve işleyişi: Eşler arasındaki ilişkiler, ebeveyn-çocuk ilişkileri, çatışma çözme becerileri, büyük ebeveynlerin ayrı yerde olması,
- (II) Ebeveynlerin kişilik özellikleri: Olumsuz ve olumlu duygular, psikolojik bağımsızlık ve karşılıklı olarak bağlı olma,
- (III) Sosyo-ekonomik çevre: Ekonomik güvence, olumlu ya da olumsuz yaşam olayları ve aile geliri.

Bu faktörlerin yanı sıra sosyal sınıf, eğitim, iş tatmini, yaş, büyük ebeveynlerin ilişkileri, ebeveynlerin sosyal destek ağı, ailenin iyilik halini dolaylı olarak etkileyen faktörler olarak sıralanmaktadır (McKeown vd. 2003).

Bireyin “var olabileceği”, “ait olabileceği” ve “kendini gerçekleştirebileceği” destekleyici bir aile çevresi, iyilik halinin gelişmesine de önemli katkı sağlamaktadır. Kültürel yapı, demografik özellikler ve sosyoekonomik düzeyin belirlediği aile yaşamında, bireylerarasındaki olumlu etkileşim ve iletişim deneyimleri, refahın bireyler tarafından olumlu algılanmasını sağlamaktadır (Andrews ve Withey 1976, Bubolz ve Sontag 1993).

Walton ve Takeuchi (2010), Asya kökenli Amerikalılar arasında aile yapısı ve iyilik hali konusunda yürüttükleri araştırmada evlilik durumunun özellikle kadınlarda psikolojik iyi oluş durumunu etkilediğini hiç evlenmemiş kadınların evli olanlara kıyasla sosyal destekten daha fazla yoksun olduklarını ve psikolojik açıdan daha fazla stres yaşadıklarını bulmuşlardır. Birçok araştırmada evli bireylerin fiziksel açıdan daha sağlıklı oldukları, psikolojik açıdan daha az stres yaşadıkları belirtilmektedir. Evli bireylerin, boşanmış ya da hiç evlenmemiş bireylere oranla psikolojik ve fiziksel olarak daha sağlıklı olmaları evliliğin daha iyi bir refah düzeyi sunduğunu göstermektedir. Bu da evliliğin hem kadın hem erkek için ekonomik yarar sağladığını, duygusal desteği ve sosyal etkileşimi artırdığını, sağlığın korunması ve sürdürülmesi için destek sağladığını açıklamaktadır. Özellikle her iki eşin çalıştığı ailelerde ekonomik risklerin azaldığı ve aile bireylerinin ihtiyaçlarının karşılanması için daha çok ekonomik kaynağın oluştuğu görülebilmektedir. Evliliğin ekonomik yararı, iyilik hali üzerinde olumlu etki oluşturmaktadır. Ayrıca sağlıklı bir aile yapısı ve yaşam biçiminin sürdürülebilmesi için evli çiftler daha çok duygusal desteğe ve sosyal etkileşime sahiptirler. Duygusal destek anlayışlı ve ilgili olmak, değer vermek, sevmek, saygı duymak gibi anlamları içermektedir. Duygusal destekle birlikte depresyon ve kaygıların azaldığı belirtilmektedir. Evlilikle birlikte oluşan sosyal etkileşim, güvenlik ve ait olma duygusunun artmasına yardımcı olarak, bireyin eşi ve diğer aile bireyleri için sağlıklı (iyi) olma sorumluluğunu amaç edinmesine katkı sağlamaktadır. Ancak, özellikle evli kadınlar için evlilik durumunun psikolojik iyi oluşu doğrudan etkileyen bir faktör olduğu ve ailedeki uyum ve çatışmanın psikolojik iyilik açısından belirleyici olduğu belirtilmektedir. Çatışmanın yüksek, uyumun düşük olduğu ailelerde ise eşler için yüksek psikolojik iyi oluştan söz etmek mümkün olamamaktadır (Mills vd. 1992, Walton ve Takeuchi 2010).

Bu çalışmada evli kadınlar ve erkeklerin ailedeki ilişkiler ve iletişim, ev, evlilik ve aile ile ilgili konular, özel yaşam ve genel duygular açısından psikolojik iyi oluş durumlarına ilişkin olumlu ya da olumsuz değerlendirmelerini ortaya koyabilecek Psikolojik İyi Oluş Ölçeğinin (PİÖÖ) Türkçe formunun uyarlaması gerçekleştirilmiştir.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları: Bu araştırma;

- (i) Belirlenen amaç,
- (ii) Bu amaç doğrultusunda uyarlanan ölçek, soru formu, sorulara verilen yanıtlar ve
- (iii) Soru formlarını gönüllü olarak yanıtlamayı kabul eden ve Ankara'da kamu sektöründe çalışan evli kadınlar ve evli erkekler ile sınırlandırılmıştır.

2. YÖNTEM

2.1. Örneklem: Araştırma evrenini Ankara da kamu sektöründe çalışan evli kadınlar ve erkekler oluşturmaktadır. Araştırma örnekleme, Ankara il merkezindeki üç Bakanlık (Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı) bünyesinde çalışan evli kadınlar ve erkekler dâhil edilmiştir. Bu Bakanlıklarda çalışan ve araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden 117 kadın ve 116 erkek olmak üzere toplam 233 kişi basit rastgele örnekleme yöntemi ile araştırma kapsamına alınmıştır. Eggleston ve arkadaşları (2001) tarafından geliştirilen ve bu çalışmada Türkçe formunun uyarlaması yapılan ölçekte psikolojik iyi oluş açısından eş ve çocuklar ile ilişkiler, ev ve evlilik ile ilgili sorumlulukları içeren cümleler yer aldığı için örneklem evli kadınlar ve erkekler arasından seçilmiştir.

Araştırmaya katılanların yaklaşık yarısının kadın (%50.2) diğer yarısının da erkek (%49.8) olduğu, katılımcıların çoğunlukla 31-40 yaş aralığında oldukları (%40.8), 41 ve daha büyük yaşta olanların oranının %36.5, 30 ve daha küçük yaşta olanların oranının ise %22.7 olduğu görülmüştür. Bireylerin çoğunlukla (%86.3) çocuk sahibi oldukları, yalnızca %13.7'sinin (32 kişi) çocuk sahibi olmadıkları ve çocuk sahibi olanların çoğunluğunun 1 ya da 2 çocuğu bulunduğu; (2 çocuk-%45.1, 1 çocuk-%29.2) belirlenmiştir. 3 ve 4 çocuk sahibi (sırasıyla; %9.9-%2.1) olanların oranı ise daha düşüktür.

Araştırmaya katılan bireylerin çoğunlukla üniversite mezunu (%54.9) oldukları bulunmuştur. Lise mezunu olanların oranı %27.0, lisansüstü eğitim almış olanların oranı ise %9.9'dur. İlkokul (%4.3) ve orta okul mezunu (%3.9) olan bireylerin oranı ise oldukça düşüktür. Genellikle öğrenim düzeyi yüksek olan katılımcılardan, lise mezunu olan erkeklerin oranı (%29.3)

kadınlara (%24.8) göre daha yüksek iken, üniversite (K:%56.4,E: %53.4) ile lisans üstü eğitim(K:%15.4-E:%4.3) mezunu olan kadınların oranı erkeklere kıyasla biraz daha yüksektir. Katılımcıların arasında idari personel olarak çalışanların oranınının %30.9, uzman meslek gruplarında çalışanların %16.3, öğretmen olarak çalışanların %14.6, teknik personel olarak çalışanların %12.9 ve işçi olarak çalışanların %10.3 oranında olduğu görülmüştür.

2.2. Veri Toplama Aracı: Psikolojik İyi Oluş Ölçeği (PİÖÖ), Eggleston ve arkadaşları tarafından 2001 yılında Endonezya'da kadınların psikolojik iyi oluş durumlarını ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Araştırmacılar standart psikolojik iyi oluş ölçeklerini kullanmak yerine ülkeleri için özellikle kadınların psikolojik iyi oluş durumlarını ortaya koyabilmek için bir çalışma yürütmüşlerdir. Ölçek maddelerini oluşturmadan önce kadınlarla odak grup çalışmaları düzenlemişlerdir. Odak grup çalışmalarının sonuçlarına dayanarak PİÖÖ maddelerini oluşturmuşlardır. Ölçek ilk aşamada 41 madde olarak oluşturulmuş ve pilot uygulamadan sonra yapılan faktör analizinde faktör yük değeri 0.40 ın altında olan maddeler çıkarılmış ve 38 maddeye indirilmiştir. Endonezya'da Sumatra ve Lampung bölgesinde 796 kadın ile görüşülerek ve 562 soru formunun değerlendirildiği araştırmada PİÖÖ'nde 5 faktör ortaya çıkmıştır. Bartlett testi sonucunda bir faktör analizi olarak Varimax Rotasyon tekniği kullanılmıştır. Kaiser Meyer-Olkin katsayısı uygun olarak bulunmuş ve her madde için en az 0.40 faktör yük değeri kabul edilmiştir. Toplam açıklanan varyansı %45 olan bu faktörler: (I) Genel Negatif Duygular, (II) Doğum Kontrolü ve İlişkilerden Duyulan Memnuniyet, (III)Ekonomik, Aile ve Bireysel Koşullardan Duyulan Memnuniyet, (IV) Evlilik ve Evle İlgili Konulara İlişkin Negatif Duygular ve (V) Ev Dışındaki Aktiviteleri Sürdürebilme olarak sıralanmıştır. Endonezya'da yürütülen araştırmada yapılan faktör analizinde faktör yük değeri 0.40'ın üzerinde olan 38 maddenin faktör yük değerlerinin 0.40 ile 0.82 arasında değiştiği görülmektedir. Beş faktörün ilk dördünün güvenilirliğinin daha yüksek, beşinci faktörün düşük güvenilirlik değerine sahip olduğunu ifade edilmektedir. Bunun nedeni olarak da araştırmaya katılan kadınların beşinci faktörde yer alan bireysel ilgilerini sürdürebilecek fırsatlara ilişkin algılarının düşük olmasını göstermektedirler. Bu çalışmada Türkçe form oluşturulurken uyarlama çalışması yapılacağı düşünülerek; orijinal çalışmada yer alan beşinci faktörün maddeleri de dahil edilmiştir. Bu çalışmada orijinal ölçeğin Türkçe'ye uyarlanması için yazarlardan izin alınmıştır. Bu araştırmada ölçekte yer

alan maddeler 5- kesinlikle katılmıyorum, 4- katılmıyorum, 3- kararsızım, 2- katılıyorum, 1- kesinlikle katılıyorum şeklinde 5 aşamalı Likert tipi ölçek olarak puanlanmıştır. Ölçekte yer alan 1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11,12,29,30,31,32,33,34 numaralı maddeler negatif anlam içerdiği için tersi (reverse) şekilde puanlanmıştır.

Bu araştırma ile Türkçeye uyarlanan PİÖÖ, daha önce Türkçe'ye uyarlanan ve çalışmanın Giriş bölümünde sözü edilen ölçeklerden içerik ve anlam açısından farklıdır. Eggleston ve arkadaşları (2001) tarafından geliştirilen PİÖÖ ölçeği bireysel yaşam genel olumlu ya da olumsuz duyguların yanı sıra eş ile ilişkiler, çocuklar ile ilişkiler, ev ve aile ilgili sorumlulukların sürdürülmesi ve bunlardan duyulan memnuniyeti ölçmeye odaklanmaktadır. İçerdiği anlamlar açısından bu ölçek evli kadınlar ve erkeklerin psikolojik iyi oluş durumlarını ölçmeye uygundur. Bu araştırma ile Türkçeye uyarlanan PİÖÖ, yalnızca kadınlara değil erkeklere de uygulanmıştır. Bu nedenle bazı ölçek maddelerinde kelimeler anlam açısından hem kadınlara hem de erkeklere uygun olacak şekilde düzenlenmiştir. Örneğin İngilizce'de kadın eş anlamına gelen "wife" yerine, Türkçe formda yalnızca "eş" kavramı kullanılarak her iki cinsiyet için soruların cevaplandırılması sağlanmıştır. Ayrıca orijinal araştırmada yalnızca kadınlar araştırma kapsamına alınırken; bu araştırmada erkeklerin de araştırmaya dahil edilmesi iyi oluş ile ilgili araştırmaların çoğunda cinsiyet farklılıklarının olması nedeniyledir (Andrew ve Withey 1976, Campbell vd. 1976). İyi oluş ile ilgili bazı araştırmalarda kadınların erkeklere göre hoş olmayan duyguları daha çok yaşadıkları belirtilmektedir (Brody ve Hall 1993, Lucas ve Gohm 2000). Bu nedenle gelecekteki çalışmalarda ölçeğin cinsiyete dayalı farklılıkların incelenebilmesine olanak sağlaması açısından erkekler de araştırmaya dahil edilmiştir.

2.3. Dil Geçerliliği: PİÖÖ'nin dil geçerliğini belirlemek amacıyla aşağıdaki işlemler yapılmıştır:

117 kadın, 116 erkek olmak üzere toplam 233 katılımcı ile yürütülmüş olan bu araştırmada Eggleston ve arkadaşlarının (2001) geliştirdiği PİÖÖ kullanılmıştır. Ölçeğin İngilizce orijinalinde yer alan maddeler, önce araştırmacı tarafından daha sonra da konu ile ilgili çalışan 2 akademisyen ve İngilizce Öğretmenliği bölümünde çalışmakta olan 5 uzman tarafından Türkçe'ye çevrilmiştir. Daha sonra bu çeviriler bir araya getirilerek ortak yönleri aranmış ve farklılık gösteren ifadeler ortak bir cümle haline getirilmiştir. Uzman

görüşüne dayanarak oluşturulan Türkçe formu öncekinden farklı 5 kişi tarafından tekrar İngilizce'ye çevrilmiştir. Ölçeğin orijinal hali ile tekrar İngilizce'ye çevrilmiş hali farklı uzmanlara inceletilerek ikisi arasında farklılığın olmadığı yönünde ortak görüşe varılmıştır. Aşamalı olarak Türkçe'ye çevirisi tamamlanan form, Türkçe uzmanlarının görüşüne sunulacak önerileri alınmıştır. Ölçeğin Türkçe formunun bu şeklinin dil ve anlaşılabilirliğini test etmek amacıyla denek grubundan 10 kişiye uygulanmıştır. Geri bildirimler doğrultusunda ölçeğe son şekli verilerek, uygulamaya hazır hale getirilmiştir. Ölçeğin yanı sıra deneklerin genel demografik bilgilerini ortaya koymayı amaçlayan bir görüşme formu da araştırmaya katılanlara uygulanmıştır.

PİÖÖ'de dil geçerliği aşamasında ölçekteki bazı maddeler ile ilgili düzenleme ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Pilot çalışma aşamasında “hamilelik ve doğumun zamanını ve sayısını kontrol edebilme konusunda endişeleniyorum” maddesi ile “çocuklarımla sayısını ve aralığını yönetebilmekten memnuniyet duyuyorum” maddesine yanıt verirken katılımcıların bu iki cümlenin anlam açısından farklılık göstermediğine ilişkin tepkileri nedeniyle iki maddeden olumlu ifade içereni seçilerek ölçekte yer almıştır. Ayrıca iyi oluş ile ilgili araştırmalarda evli bireylerin eş ile ilişkilerindeki iyiliği yansıtacak (Andrews ve Withey 1976, Diener 1984) temel soru olarak kullanılan “yeniden dünyaya gelseydim aynı kişi ile evlenirdim” maddesi ölçeğe eklenmiştir. Ölçeğin evli kadınlar ve erkeklerin psikolojik iyi oluş durumlarını belirlemek üzere kullanılacağı düşünüldüğünde bu maddenin eklenmesi uzman görüşü doğrultusunda gerçekleştirilmiştir. İngilizce'den Türkçe'ye ve Türkçe'den İngilizce'ye çeviri aşamasında orijinal ölçekte yer alan “sosyalleşmek için yeterli zamana sahibim/ have enough time to socialize” ve “toplumsal aktiviteler için zamana sahibim/ have time for community activities” cümleleri ayrı ayrı ölçekte yer almıştır. Türkçe formunun dil ve anlaşılabilirliğini test etmek amacı ile yapılan pilot çalışmada her iki maddenin anlam açısından birbirine yakınlığı ve uygulamada anlam açısından bu iki cümleye cevap almada güçlükler ortaya çıkmıştır. Bu nedenle uzman görüşü alınarak her iki maddeyi yansıtacak şekilde düzenleme yapılmış; “toplumsal katılım için yeterli zamana sahibim” maddesi ölçekte yer almıştır. Böylece 37 madde ile ölçek katılımcılara uygulanmıştır.

2.4. İşlem: Ölçeğin Türkçeye uyarlanması sürecinde geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmıştır. PİÖÖ'nin geçerliğini kontrol etmek için Açıklayıcı

Faktör Analizi ve Doğrulayıcı Faktör Analizi teknikleri kullanılmıştır. Ölçeğin güvenilirliği için iç tutarlılık katsayısı olan Cronbach Alpha hesaplanmıştır. Araştırmanın verileri SPSS 20.00 programı ile analiz edilmiştir.

3.BULGULAR

Aşağıda Psikolojik İyi Oluş Ölçeği'nin yapı geçerliği ve güvenilirlik çalışmasına ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

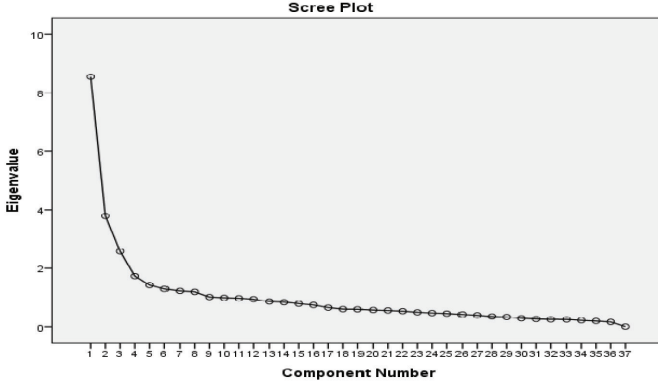
3.1. Geçerlik çalışması

3.1.1. Açımlayıcı Faktör Analizi

Faktör analizinin yapılabilmesi için yeterli sayıda örnekleme ulaşılması gerekmektedir. Verilerin faktör analizine uygun olup olmadığı Kaiser Meyer Olkin (KMO) katsayısı ve Barlett (Sphericity) Küresellik testi ile incelenebilmektedir (Büyüköztürk 2008). Faktör analizi için Kaiser Meyer Olkin (KMO) katsayısının örneklem büyüklüğü için değerinin 0.80-0.90 arasında olmasının iyi olarak kabul edilmesi ve Barlett Sphericity testinin .05 düzeyinde anlamlı çıkması gerektiği belirtilmektedir. Parametrik yöntemi kullanabilmek için, ölçülen özelliğin evrende normal dağılım göstermesi gerekir. Barlett Sphericity testi verilerin çok değişkenli normal dağılımdan gelip gelmediğini kontrol etmek için kullanılabilir istatistiksel bir tekniktir. Bu test sonucunda elde edilen chi-square test istatistiğinin anlamlı çıkması verilerin çok değişkenli normal dağılımdan geldiğinin göstergesidir (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk 2010). Kaiser Meyer Olkin (KMO) katsayısının 0.828 ve Barlett Sphericity testi sonucunun χ^2 : 4386,35, df: 666, ($p < 0.001$) istatistiksel olarak anlamlı bulunması verilerin faktör analizine uygun olduğunu göstermektedir. Evli kadınların ve erkeklerin psikolojik iyi oluş durumlarına ilişkin anlamlı bir yapıya ulaşabilmek, ölçek maddelerinin ölçtüğü ve faktör ya da bileşen adı verilen yapı ya da yapıları ortaya çıkarmak amacıyla faktör analizi uygulanmıştır. Faktör analizi birbiriyle ilişkili olan çok sayıdaki değişkeni aslında az sayıda ve aralarında anlamlı ortak bir yapı bulunan faktörler halinde sınıflandırmaya ve gruplandırmaya yarayan keşfedici bir istatistik tekniğidir (Kerlinger 1973, Tabachnick ve Fidell 2001).

Yapılan ilk faktör analizinde, öz değeri 1'den büyük olan 9 faktör olduğu belirlenmiştir. Ancak Şekil 1 incelendiğinde, öz değeri diğer faktörlerden daha yüksek olan ve açıkladığı varyansı daha yüksek olan 3 faktörün baskın oldu-

ğu anlaşılmaktadır. Ayrıca, birincil faktöre ait öz değerin (8,541), 4. faktöre ait öz değere göre (1,731) dört kattan daha fazla değere sahip olması, 4. faktörün ölçeğe dahil olmadığını göstermektedir. Bunlar dikkate alındığında uyarlanan ölçeğin 3 faktörlü bir yapıya sahip olduğuna karar verilmiştir.

Şekil 1. Faktörlerin öz değerlerine ait saçılma diyagramı

Ölçeğin faktör sayısı belirlendikten sonra faktör analizi tekrar edilmiştir. Ölçek 3 faktörden oluştuğu için, faktörlerin daha iyi açıklanmasını sağlamak amacıyla dik döndürme işlemi olan varimax döndürme işlemi uygulanmıştır. Açımlayıcı Faktör Analizinde varimax döndürmesi ile maddelerin yer aldıkları faktördeki yük değerleri için sınır değer ,30 olarak alınmıştır (Büyüköztürk 2008: 124). Faktör yük değeri ,30'un altında olan maddeler analizden çıkartılmalıdır. Yapılan analiz sonrasında, ,30'un altında faktör yüküne sahip hiçbir maddenin olmadığı belirlenmiştir. Her iki ölçekteki faktör yük değeri arasındaki fark ,10'un üstünde olan (binişik) 23. madde ölçekten çıkartılmıştır. Bununla birlikte, negatif faktör yüküne sahip maddeler incelenmiştir. Tüm maddelerin pozitif yüklendiği belirlenmiştir. Böylece bir madde ölçekten çıkarılmıştır. Tüm bu işlemlerin sonunda Psikolojik İyi Oluş Ölçeği'nin Açımlayıcı Faktör Analizine ilişkin bulguları Tablo 1'de sunulmuştur.

Psikolojik İyi Oluş Ölçeği'ne yapılan Açımlayıcı Faktör Analizi sonucunda ölçeğin 36 madde ve 3 faktörlü olduğu sonucuna varılmıştır. Bu faktörler ölçeğe ilişkin toplam varyansın %40.46'sını açıklamaktadır. Büyüköztürk

(2002: 119), tek faktörlü ölçeklerde açıklanan varyansın %30 ve daha fazla olmasının yeterli görülebileceğini ifade etmektedir. Evli kadınlar ve erkeklerin için PİÖÖ' nde ortaya çıkan üç faktör orijinal ölçekteki faktör isimleri de dikkate alınarak madde dağılımına göre (i) Genel Duygular, (ii) Ekonomik, Aile Ve Bireysel Koşullardan Duyulan Memnuniyet, (iii) Ev Dışındaki Aktiviteleri Sürdürebilme şeklinde isimlendirilmiştir. Bu bulgular, yapılan faktör analizi sonucunda 3 faktörlü bir yapı elde edilmekle birlikte, ölçeğin geçerliğinin yüksek düzeyde olduğuna işaret etmektedir.

Tablo 1. Psikolojik İyi Oluş Ölçeği Faktör Analizi Sonucu Faktör Ortak Varyansı Ve Yük Değerleri

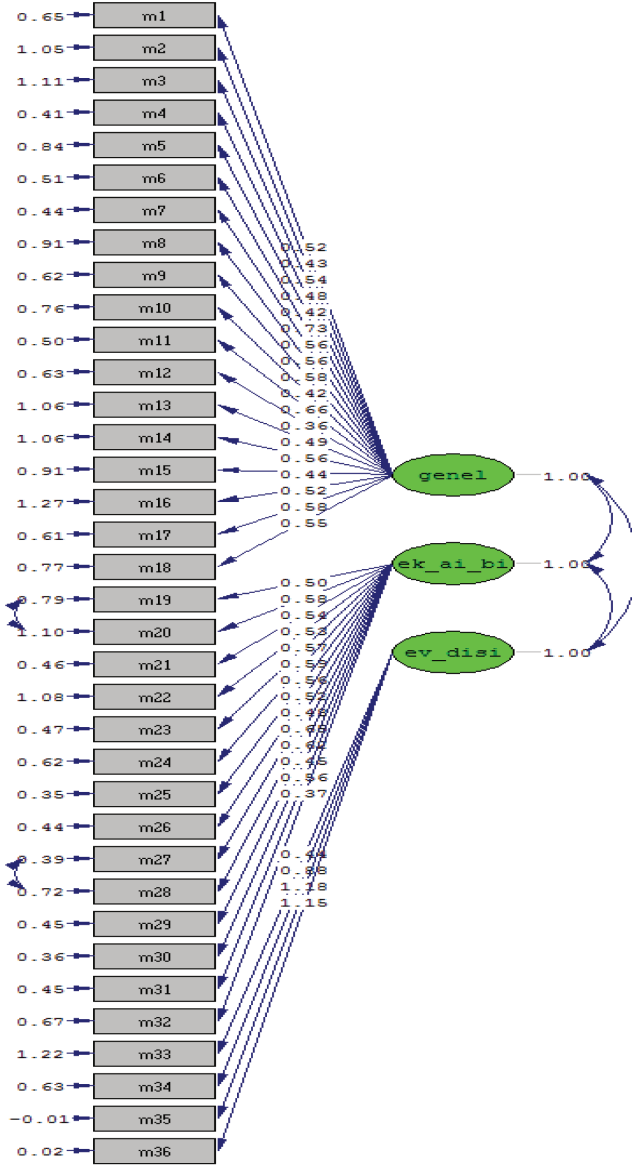
Madde	Faktör Ortak Varyansı	Faktör Yük Değeri		
		Faktör-1	Faktör-2	Faktör-3
m6	,347	,722		
m11	,204	,682		
m7	,281	,646		
m32	,399	,607		
m4	,220	,606		
m1	,545	,578		
m9	,429	,567		
m10	,275	,551		
m33	,411	,550		
m3	,330	,530		
m12	,533	,481		
m8	,291	,478		
m28	,469	,457		
m31	,462	,455		
m30	,553	,451		
m2	,430	,449		
m5	,485	,434		
m29	,205	,360		
m15	,361		,721	
m26	,345		,703	
m17	,429		,682	
m27	,322		,654	
m16	,503		,636	
m25	,400		,629	

m14	,522		,621	
m13	,438	,314	,594	
m19	,151		,580	
m21	,239		,574	
m20	,227		,554	
m24	,395	,400	,549	
m22	,340		,533	
m18	,705		,443	
m37	,850			,873
m36	,857			,869
m35	,232			,820
m34	,382			,614

3.1.2 Doğrulayıcı Faktör Analizi

Bir yapı geçerliği kanıtı olarak araştırmada kullanılan ölçeğin uyarlanması amacıyla Doğrulayıcı Faktör Analizi de uygulanmıştır. Orijinal ölçek Egg-leston vd. (2001) tarafından geliştirilmiştir. Orijinal ölçekte yer alan beş faktör ve 37 maddelik yapının doğrulanıp doğrulanmadığı Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) ile incelenmiştir. DFA, pek çok gözlenebilir değişkenin oluşturduğu faktörlerden (gizil değişkenlerden) oluşan faktöryel bir modelin gerçek verilerle ne derece uyum gösterdiğini değerlendirmeyi amaçlar. İncelenecek model, ampirik bir çalışmanın verileri kullanılarak belirlenmiş ya da belirli bir kurama dayandırılarak kurgulanmış bir yapıyı tanımlayabilir (Sümer 2000). DFA'nde modelin geçerliliğini değerlendirmek için çok sayıda uyum indeksi kullanılmaktadır. Bunlar içinde en sık kullanılanları (Cole 1987, Sümer 2000); Ki-Kare Uyum Testi (Chi-Square Goodness, χ^2), Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü (Root Mean Square Error of Approximation, RMSEA), Karşılaştırmalı Uyum İndeksi (Comparative Fit Index, CFI), Normlaştırılmamış Uyum İndeksi (Non-Normed Fit Index, NNFI), Normlaştırılmış Uyum İndeksi (Normed Fit Index, NFI), İyi Uyum İndeksi (Goodness of Fit Index, GFI). Ölçek modelinde gözlenen değerlerin $X^2/d < 3$; $0 < RMSEA < 0.05$; $0.97 \leq NNFI \leq 1$; $0.97 \leq CFI \leq 1$; $0.95 \leq GFI \leq 1$ ve $0.95 \leq NFI \leq 1$ aralıklarında olmasının mükemmel uyumu; $4 < X^2/d < 5$; $0.05 < RMSEA < 0.08$; $0.95 \leq NNFI \leq 0.97$; $0.95 \leq CFI \leq 0.97$; $0.90 \leq GFI \leq 0.95$ ve $0.90 \leq NFI \leq 0.95$ olmasının ise kabul edilebilir uyumu göstermektedir (Kline 2005, Sümer 2000).

Ölçeğin üç faktör ve 36 maddelik yapısının doğrulanıp doğrulanmadığını değerlendirmek amacıyla DFA uygulanmıştır. Uygulanan ilk DFA'da istatistiksel olarak anlamlı olmayan t değerine sahip maddeler incelenmiştir. Bu incelemeye göre anlamlı olmayan t değerine sahip hiçbir maddeye rastlanmamıştır. Elde edilen path diyagramı Şekil 2'de belirtilmiştir. Modifikasyon önerileri doğrultusunda ikinci faktörde yer alan 19. ve 20. maddeler ile 27. ve 28. maddeler arasındaki hata kovaryansları serbest bırakılmıştır. Bu işlem sonrasında elde edilen uyum indeksleri $\chi^2=1243.62$, $X^2/sd= 2.11$, $RMSEA=0.069$, $CFI=0.92$, $NNFI=0.91$ ve $IFI=0.92$ olarak bulunmuştur. Ölçeğin faktöryel yapısını gösteren modelin gözlenen değişkenleriyle faktörleri arasındaki ilişkiyi gösteren katsayılar incelendiğinde, uyum indekslerinin yeterli düzeyde olduğu sonucuna varılmıştır. DFA ile hesaplanan uyum istatistikleri dikkate alındığında, ölçeğin daha önce belirlenen üç faktörlü yapısının toplanan verilerle genel olarak uyum sağladığına karar verilmiştir.

Şekil 2. Ölçeğe ait Path Diagramı

Şekil 2. incelendiğinde, son hali verilen ölçeğin 36 madde ve üç faktörden oluştuğu görülmektedir. Maddelere ait regresyon değerleri ve t değerlerine Tablo 2'de yer verilmiştir.

Tablo 2. DFA'ya ait Regresyon ve T değerleri

Maddeler	Regresyon değerleri	t değerleri	Maddeler	Regresyon değerleri	t değerleri
M1	0,52	8,45	M19	0,50	7,54
M2	0,43	5,77	M20	0,58	7,44
M3	0,54	6,97	M21	0,54	10,06
M4	0,48	9,53	M22	0,53	6,91
M5	0,42	6,26	M23	0,57	10,33
M6	0,73	11,94	M24	0,59	9,61
M7	0,56	10,42	M25	0,56	11,35
M8	0,56	7,78	M26	0,52	9,91
M9	0,58	9,47	M27	0,48	9,79
M10	0,42	6,60	M28	0,65	9,69
M11	0,66	11,25	M29	0,62	11,17
M12	0,36	6,21	M30	0,46	9,47
M13	0,49	6,48	M31	0,56	10,45
M14	0,56	7,26	M32	0,37	6,11
M15	0,44	6,26	M33	0,44	5,84
M16	0,52	6,35	M34	0,88	13,29
M17	0,58	9,44	M35	1,18	21,60
M18	0,55	8,25	M36	1,15	21,13

Tablo 2 incelendiğinde, elde edilen regresyon katsayılarının ve t değerlerinin anlamlı olduğu ve modelin doğrulandığı belirlenmiştir.

3.1.3 Güvenirlik Çalışması : Cronbach Alpha İç Tutarlılık Katsayısı

Araştırma için kullanılan ölçme aracının güvenilirliğini tespit etmek amacıyla iç tutarlılık katsayısı olan Cronbach Alpha katsayıları hesaplanmıştır. Elde edilen istatistiklere göre, birinci faktöre ait Cronbach Alpha değeri ,86; ikinci faktöre ait Cronbach Alpha değeri ,88 ve üçüncü faktöre ait Cronbach Alpha değeri ,86 olarak bulunmuştur. Tezbaşaran (1997: 47) ve Erkuş

(2012), Likert tipi bir ölçekte yeterli sayılabilecek bir güvenilirlik katsayısının olabildiğince 1'e yakın olması gerektiğini ifade etmektedir. Bu sonuçlara göre araştırma için kullanılan ölçme aracının güvenilirliğinin yüksek düzeyde olduğu söylenebilmektedir.

Bu değerler literatüre göre güvenilir olup; ölçeği oluşturan maddelerin, yapılan araştırmanın doğruluğunu ortaya koyabilecek nitelikte; birbirleriyle ilişkili, tutarlı anlaşılır ve yeterli sayıda olduğunu göstermektedir. Bu, araştırmanın ilgilenilen sorunları büyük oranda yansıttığını, kullanılan ölçeğin geçerliği açısından tekrarlanabilir ve güvenilirliği açısından genellenebilir olduğunu göstermektedir.

4. SONUÇ

Bu araştırmanın amacı Eggleston ve arkadaşları (2001) tarafından kadınların psikolojik iyi oluş durumlarını değerlendirmek amacı ile geliştirilen Psikolojik İyi Oluş Ölçeği'nin Türkçe'ye uyarlamasını yapmaktır. Orijinal çalışmada PİOÖ'nin toplam açıklanan varyansı %45 olarak bulunmuştur. Orijinal ölçekte faktör analizi tekniği olarak Varimax Rotasyon yöntemi kullanılarak psikolojik iyi oluş beş alt faktörde incelenmiştir. Bunlar;1. Genel Negatif Duygular, 2. Doğum Kontrolü ve İlişkilerden Duyulan Memnuniyet, 3.Ekonomik, Aile ve Bireysel Koşullardan Duyulan Memnuniyet, 4. Evlilik ve Evle İlgili Konulara İlişkin Negatif Duygular ve 5. Ev Dışındaki Aktiviteleri Sürdürebilme olarak sıralanmıştır. Orijinal çalışmada yapılan faktör analizinde faktör yük değeri 0.40'ın üzerinde olan 38 maddenin faktör yük değerlerinin 0.40 ile 0.82 arasında değiştiği görülmektedir. Beş faktörün ilk dördünün güvenilirliğinin daha yüksek, beşinci faktörün düşük güvenilirlik değerine sahip olduğu bulunmuştur. Bunun nedeni olarak da çalışmaya katılan kadınların beşinci faktörde yer alan bireysel ilgilerini sürdürebilecek fırsatlara ilişkin algılarının düşük olması gösterilmiştir. Bu çalışmada öncelikle verilerin faktör analizine uygunluğunu belirlemek için gerekli hesaplamalar yapılmıştır. Kaiser Meyer Olkin (KMO) katsayısının 0.828 ve Barlett Sphericity testi sonucunun χ^2 : 4386,35, df: 666, ($p < 0.001$) istatistiksel olarak anlamlı bulunması verilerin faktör analizine uygun olduğunu göstermektedir. Açıklayıcı Faktör Analizi tekniği kullanılarak uyarlanan ölçekte maddelerin üç faktör altında yer aldığı belirlenmiştir. Ölçek 3 faktörden oluştuğu için, faktörlerin daha iyi açıklanmasını sağlamak amacıyla dik döndürme işlemi olan varimax döndürme işlemi uygulanmıştır.

Açımlayıcı Faktör Analizinde varimax döndürmesi ile maddelerin yer aldıkları faktördeki yük değerleri için sınır değer .30 olarak alınmıştır. Her iki ölçekteki faktör yük değeri arasındaki fark .10'un üstünde olan (binişik) 23. madde ölçekten çıkartılmıştır. Böylece PİÖÖ 36 madde ve üç faktörden oluşmuştur. Bu faktörler ölçğe ilişkin toplam varyansın %40,46'sını açıklamaktadır. Evli kadınlar ve erkeklerin için PİÖÖ'nde ortaya çıkan üç faktör orijinal ölçekteki faktör isimleri de dikkate alınarak madde dağılımına göre (i) Genel Duygular, (ii) Ekonomik, Aile Ve Bireysel Koşullardan Duyulan Memnuniyet, (iii) Ev Dışındaki Aktiviteleri Sürdürebilme şeklinde isimlendirilmiştir. Bu faktörlerin güvenirlik için hesaplanan Cronbach Alpha katsayıları sırasıyla; 86; ,88 ve ,86 olarak bulunmuştur. Bir yapı geçerliği kanıtı olarak araştırmada kullanılan ölçğin uyarlanması amacıyla Doğrulayıcı Faktör Analizi de uygulanmıştır. Orijinal ölçekte yer alan beş faktör ve 37 maddelik yapının doğrulanıp doğrulanmadığı (DFA) ile incelenmiştir. Bu işlem sonrasında elde edilen uyum indeksleri $\chi^2=1243.62$, $X^2/sd= 2.11$, $RMSEA=0.069$, $CFI=0.92$, $NNFI=0.91$ ve $IFI=0.92$ olarak bulunmuştur. Ölçeğin faktöryel yapısını gösteren modelin gözlenen değişkenleriyle faktörleri arasındaki ilişkiyi gösteren katsayılar incelendiğinde, uyum indekslerinin yeterli düzeyde olduğu gözlenmiştir. Evli kadınlar ve erkekler için uyarlanan Psikolojik İyi Oluş Ölçeği'ni oluşturan maddelerin istendik özelliklerde olması, ölçğin güvenirliğinin ve geçerliğinin yüksek olması, bu ölçğin Türkiye'de evli kadınların ve erkeklerin psikolojik iyi oluş durumlarını belirlemede kullanılabileceğini göstermektedir.

EVLİ KADINLAR VE ERKEKLER İÇİN PSİKOLOJİK İYİ OLUŞ ÖLÇEĞİ TÜRKÇE FORMU					
Genel Duygular	Kesinlikle Katılıyorum (1)	Katılıyorum (2)	Kararsızım (3)	Katılmıyorum (4)	Kesinlikle Katılmıyorum (5)
1. Kişisel problemlerimi çözemiyorum (-)					
2. Şüpheli ve çatışmacıyım (-)					
3. Kendime kızıyorum (-)					
4. Eş olarak sorumluluklarımdan bunalıyorum (-)					
5. Aile ile ilgili konuları sürdürmede yardımsız hissediyorum (-)					
6. Suçluluk hissediyorum (-)					
7. Anne/baba olarak sorumluluklarımdan bunalıyorum (-)					
8. Ailemin geleceği ile ilgili belirsizlikler olduğunu düşünüyorum (-)					
9. Eşime ve çocuklarıma kızıyorum (-)					
10. Diğer aile üyelerinden ve komşulardan yardım/destek almaya ihtiyaç duyuyorum (-)					
11. Aile yaşamı ile ilgili hayal kırıklıkları yaşıyorum (-)					
12. Ailemin yaşam koşullarından utanıyorum (-)					
13. Çocukların bakımı için yeterli zaman ayırıyorum (+)					
14. Eşim anlayışlı ve ilgili değildir (-)					
15. Evle ilgili günlük işler nedeniyle evliliğimde sorunlar yaşıyorum (-)					
16. Kişisel görünüşümden utanıyorum (-)					

17.Çocuk bakımı sorumlulukları nedeniyle akrabalarımı ziyaret edemiyorum(-)					
18.Evle ilgili işlerden bunaliyorum(-)					
Ekonomik, Aile ve Bireysel Koşullardan Duyulan Memnuniyet					
19.Eşim (karı/koca) ile ilişkilerimden memnuniyet duyuyorum(+)					
20.Yeniden dünyaya gelseydim yine aynı kişi ile evlenirdim (Orijinal ölçekte yoktu, eklendi) (+)					
21.Diğer aile bireyleri ve akrabalar (geniş aile) ile ilişkilerimden memnuniyet duyuyorum(+)					
22. Çocuklarım ile ilişkilerimden memnuniyet duyuyorum					
23.Akrabalar ve komşular ile ilişkilerimden memnuniyet duyuyorum(+)					
24.Cinsel yaşamımdan memnuniyet duyuyorum(+)					
25.Çocuklarımla sayısını ve aralığını yönetebilmekten memnuniyet duyuyorum(+)					
26.Ailenin ekonomik ihtiyaçlarını karşılayabiliyorum (+)					
27.Aile gelirimden memnuniyet duyuyorum(+)					
28.Nadiren hasta, genellikle sağlıklı hissediyorum(+)					
29. Bir bütün olarak yaşamımdan memnuniyet duyuyorum(+)					
30. Sağlığımdan memnuniyet duyuyorum(+)					

31. Aile yönetiminden memnuniyet duyuyorum(+)					
32. Dini yaşamımdan memnuniyet duyuyorum (+)					
Ev Dışındaki Aktiviteleri Sürdürebilme					
33.Çocuklarımı iyi yetiştirmede zorlanıyorum(-)					
34.Ek gelir kazanmak için fırsatlara sahibim(+)					
35.Toplumsal katılım için yeterli zamana sahibim (+)					
36.Bireysel ilgilerimi sürdürebilmek için fırsatlara sahibim(+)					

Kaynaklar

- Akın, Ahmet (2008). “Psikolojik İyi Olma Ölçekleri (PİOÖ): Geçerlik ve Güvenirlilik Çalışması”. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri* 8 (3):721-750.
- Abbott, Rosemary, Ploubidis, George, Huppert, Felicia A., Kuh, Diana and Tim J. Croudace (2010). “An Evaluation of the Precision of Measurement of Ryff’s Psychological Well-Being Scales in a Population Sample”. *Social Indicators Research* 97(3): 357-373.
- Andrews, Frank M and Stephen Bassett Withey (1976). *Social Indicators of Well-being*. New York: Plenum Press.
- Bradburn, Norman M. (1969). *The Structure of Psychological Well-being*. Aldine: Chicago.
- Brody, Leslie and Judith Hall (1993). “Gender and emotion”. *Handbook of emotions*. Ed. M. Lewis, J. Haviland. Guilford Press: New York.
- Bubolz, Margaret M. and Suzanne Sontag (1993). *Human Ecology Theory In Sourcebook of Family Theories and Methods: A Contextual Approach*. Ed. P. Boss, W. J. Doherty, R. LaRossa, W. R. Schumm, and S. K. Steinmetz. New York: Plenum Press.
- Büyüköztürk, Şener. (2002). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı. İstatistik, Araştırma*
- Deseni SPSS Uygulamaları ve Yorum. Ankara: Pegem A Yay.
- Büyüköztürk, Şener. (2008). *Sosyal Bilimler için Veri Analizi El Kitabı: İstatistik, Araştırma*
- Deseni, SPSS Uygulamaları ve Yorum. Ankara: Pegem Akademi.
- Campbell, Angus (1976). “Subjective Measures of Well-being”. *American Psychologist* 31: 117-124.
- Cenkseven, Fulya (2004). *Üniversite Öğrencilerin Öznel Ve Psikolojik İyi Olmanın Yordayıcılarının İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Adana: Çukurova Üniversitesi.

- Cenkseven, Fulya ve Turan Akbaş (2007). "Üniversite Öğrencilerinde Öznel Ve Psikolojik İyi Olmanın Yordayıcılarının İncelenmesi". Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi III (27): 43-65.
- Cole, David. A. (1987). "Utility of Confirmatory Factor Analysis in Test Validation Research. Journal of Consulting and Clinical Psychology 55: 584-594.
- Cummins, Robert (2000). "Personel Income and Subjective Well- Being: A review". Journal of Happiness Studies 1:133-158.
- Çokluk, Ömay, Güçlü Şekercioğlu ve Şener Büyüköztürk (2010). Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik. Ankara:Pegem Yay.
- Diener, Ed. (1984). "Subjective Well-being". Psychological Bulletin 95: 542-575.
- Diener, Ed (1994). "Measuring Subjective Well Being: Progress and Opportunities". Social Indicators Research 28:35-89.
- Diener, Ed. (2000). "Subjective Well-being: The Science of Happiness and a Proposal For a National Index". American Psychologist 55: 34-43.
- Diener, Ed and Richard Lucas (2000). "Explaining Differences İn Societal Levels of Happiness: Relative Standards, Need Fulfillment, Culture, And Evaluation Theory". Journal of Happiness Studies 1:41-78.
- Eggleston, Elisabeth, Wong Emelia L., Hardee, Karen, Irwanto, Poerwandari, Kristi E. And Lawrance J. Severy (2001). "Measuring Women's Psychological Well-Being in Indonesia." Women and Health 32 (4): 17-33.
- Erkuş, Adnan (2012). Psikolojide Ölçme ve Ölçek Geliştirme-1. Ankara: Pegem Akademi Yay.
- Hamurcu, Habib(2011). Ergenlerin Yetkinlik İnançları ve Psikolojik İyi Oluşlarını Yordamada Psikolojik İhtiyaçlar. Doktora Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi.
- Hofstede, Geert (1984). "Cultural Dimensions In Management And Planning". Asia Pacific Journal of Management 1 (2):81-99.

- <http://plato.stanford.edu/entries/well-being/> Erişim:24.03.2013.
- <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri/> Erişim 24.03.2013.
- <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=16051> Erişim
25.04.2014
- Kallay, Eva and Claudia Rus (2014). "Psychometric Properties of the 44 –Item Versions of Ryff's Psychological Well-Being Scale". *European Journal of Psychological Assessment* 30(1):15-21.
- Kerlinger, Fred (1973). *Foundation of Behavioral Research*. New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Kline, Rex. B. (2005). *Principles and Practice of Structural Equation Modeling*. New York: The Guilford Press.
- Kuyumcu, Behire (2012). "Türk ve İngiliz Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik İyi Oluş Duygusal Farklılık ve Duyguların İfade Etmelerinin Ülke ve Cinsiyet Değişkenlerine Göre İncelenmesi". *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 14(2).
- Larsen, Randy J. and Zvezdana Prizmic (2008). "Regulation of Emotional Well-Being, Overcoming the Hedonic Treadmill". *Science of Subjective Well-Being*, Guilford Press. Ed. M. Eids, R. Larsen. Guilford Press: New York.
- Lucas, Richard and Carol Gohm (2000). "Age and Sex Differences İn Subjective Well-Being Across Cultures. *Culture and Subjective Well-Being*, Ed. E. Diener, E. M. Suh. MIT Press: Cambridge, MA.
- Mills, Robert John, Grasmick, Harold G. Carolyn Stout Morgan and Dee Ann Wenk (1992). "The Effects of Gender, Family Satisfaction and Economic Strain on Psychological Well-Being". *Family Relations* 41: 440-445.
- McKeown, Kieran, Pratschke Jonathan and Trutz Haase (2003). "Family Well-Being: What Makes A Difference? Study Based on a Representative Sample of Parents and Children in Ireland". Report to the Ceifin Centre: Insights and Initiatives for a Changing Society, Town Hall, Shannon, Country Clare.

- Özen, Yener (2010). "Kişisel Sorumluluğu Bağlamında Öznel ve Psikolojik İyi Oluş (Sosyal Psikolojik Bir Değerlendirme)". Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi 2 (4):46-58.
- Ryff, Carol D. (1989). "Happiness Is Everything, Or Is It? Explorations On The Meaning Of Psychological Well-Being". Journal of Personality and Social Psychology 57(6): 1069-1081.
- Ryff, Carol D. and Corey Lee M. Keyes (1995). "The Structure of Psychological Well-being Revisited". Journal of Personality and Social Psychology 69 (4):719- 727.
- Sastry, Jaya and Catherine E. Ross (1998). "Asian Ethnicity And The Sense of Personal Control". Social Psychology Quarterly 61 (2):101-120.
- Sciortino, Rosalia (1998). "The Challenge of Addressing Gender In Reproductive Health Programmes: Examples From Indonesia". Reproductive Health Matters 6 (11): 33-43.
- Schwartz, Shalom (1995). "Cultural Dimensions of Values: Toward an Understanding of National Differences". In Individualism and Collectivism. Ed. M.H. Bond. Newbury Park. Sage:CA.
- Seifert, Tricia (2005). "The Ryff Scales of Psychological Well-Being". Assessment Notes Spring. <http://www.liberalarts.wabash.edu/ryff-scales/> Erişim tarihi: 25 Nisan 2014.
- Seligman, Martin E.P. and Mihaly Csikszentmihalyi (2000). "Positive psychology: An introduction". American Psychologist 55(1): 5-14.
- Sümer, Nebi (2000). "Yapısal Eşitlik Modelleri: Temel Kavramlar ve Örnek Uygulamalar". Türk Psikoloji Yazıları 3(6):49-74.
- Tabachnick, Barbara. G. and Linda. S. Fidell (2001). Using Multivariate Statistics. 4th Ed. Needham Heights, MA: Allyn & Bacon.
- Telef, Bülent Baki (2001). "Psikolojik İyi Oluş Ölçeği (PİÖÖ): Türkçe Uyarlama, Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması". 11. Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi 3-5 Ekim, İzmir.
- Telef, Bülent Baki (2013). "Psikolojik İyi Oluş Ölçeği (PİÖÖ): Türkçe Uyarlama, Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması". Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 28(3): 374-384.

- Tezbaşaran, Ata (1997). Likert Tipi Ölçek Geliştirme Kılavuzu. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yay.
- Timur, M.Sedef (2008). Boşanma Sürecinde Olan ve Olmayan Evli Bireylerin Psikolojik İyi Oluş Düzeylerini Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Türkiye'de Aile Yapısı Araştırması (2011). T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı. Ankara: Afşaroğlu Matbaası.
- Walton, Emily and David T.Takeuchi (2010). "Family Structure, Family Processes and Well-Being Among Asian Americans: Considering Gender and Nativity". *Journal of Family Issues* 31(3): 301-332.
- Yeşiltepe, Semra Sinem (2011). Öğretmenlerin Evlilik Uyumlarının Psikolojik İyi Oluş ve Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Adana: Çukurova Üniversitesi.

A Study of the Adaptation of the Psychological Well-Being Scale for Married Women and Men to Turkish

Emine Özmete*

Abstract

The aim of this research is to examine the adaptation of the Psychological Well-Being Scale (PWS) for married men and women in the Turkish society. In recent years, changing family structures and an increasing divorce rate in Turkey have indicated a need for a measurement tool to evaluate married life along multiple dimensions, such as: daily work relating to family and home, personal and economic conditions, and relationships. In this research, Exploratory Factor Analysis is used to examine the three dimensions which constitute the PWS, comprising 36 items organized as: "General Feelings", "Satisfaction with Economic, Family and Personal Conditions", and "Ability to Pursue Activities Outside the Home". In all, 233 married women and men who work in public institutions participated in this research. The total variance value of the PSW is found to be 40.46%. Validity of factors is examined by Confirmatory Factor Analysis. Cronbach's Alpha coefficients of factors calculated for reliability are: 0.86 for the first factor, 0.88 for the second factor, and 0.86 for the third factor. As a result of this study, it was determined that PWS for married women and men can be accepted as a valid and reliable tool for use in Turkish society

Keywords

Psychological Well Being, Psychological Well-Being Scale (PWS), married women and men, family

* Prof. Dr., Ankara University, Faculty of Health Sciences, Department of Social Services - Ankara/Turkey
cozmete@yahoo.com

Адаптационное исследование шкалы психологического благосостояние мужчин и женщин, состоящих в браке в Турции

Емине Озмете*

Аннотация

Целью этой статьи является анализ турецкого формата шкалы психологического благосостояния мужчин и женщин, состоящих в браке (ШКБ- название шкалы). Учитывая, что в последние годы меняется структура семьи, растет число разводов в Турции, то есть потребность в инструменте методе, который оценивал жизнь в браке для мужчин и женщин с разных сторон: ежедневный труд для семьи и по дому, личные и экономические условия, отношения. В этом исследовании, как результат факторного анализа стал анализ, состоящий из шкалы с 36 пунктами, такими как: «Общие чувства», «Довольство экономическими, семейными и личными условиями», «Возможность заниматься деятельностью вне семьи», Участвовали в исследовании 233 мужчин и женщин, состоящих в браке, кто работает в государственных учреждениях. В среднем, результат по этой шкале ШКБ-40.46%. Эффективность факторов проанализированы анализом подтверждающего фактора. Коэффициенты факторов по их надежности: 86- для первого фактора, 88-для второго, 86-для третьего. Результатом этого исследования стало подтверждение, что шкала ШКБ может быть принята как действенный и надежный инструмент для использования в турецком обществе.

Ключевые слова

психологические благосостояние, шкала психологического благосостояние (ШКБ), мужчины и женщины, состоящие в браке, семья

* Проф. Док., Университет Анкара, факультет Здравоохранение, кафедра Социальная работа -Анкара/ Турция
eozmete@yahoo.com

